

Motion till riksdagen

1986/87:L136

Martin Olsson m. fl. (c)

Ny konkurslag (prop. 1986/87:90)

Inledning

Gällande konkurslagstiftning infördes 1921 och har därefter vid ett stort antal tillfällen kompletterats. Lagen har därmed blivit svår att överblicka för gemene man. Till en del beror detta på att lagen vid sin tillkomst speglade det dåvarande samhällets krav på insatser i fråga om bevakning av borgenärs rätt. Konkurslagstiftningen har således inte reformerats i den takt som samhällsutvecklingen och därmed också förändringar i företagsstrukturer m. m. erfordrat.

Konkurslagens utformning och innehåll har diskuterats under många år. Redan 1971 tillsattes den s. k. konkurslagkommittén med direktiv att presentera förslag till förenkling och modernisering av konkurslagstiftningen. Kommittén har också överlämnat ett antal betänkanden som legat till grund för lagstiftningsarbete.

1982 avlämnade konkurslagkommittén sitt slutbetänkande med förslag till ny konkurslag. Kommitténs förslag har remissbehandlats och emottagits i huvudsak positivt av remissinstanserna.

Enhetlig handläggningsform vid konkurs

Av betänkandet SOU 1983:24 Ny konkurslag framgår att kommittén för sin del förordar ett bibehållande av nuvarande skilda principer vid konkurser. Kommittén föreslår således att nuvarande delade konkursförfarande med mindre och ordinära konkurser alltfört skall gälla.

Under beredningsarbetet i justitiedepartementet har denna huvudprincip i konkurslagkommitténs remissbehandlade förslag förkastats. I stället har departementet utarbetat ett förslag till ett enhetligt handläggningsförfarande vid konkurs. I detta arbete har företrädare för tillsynsmyndigheterna vid konkurs och konkursförvaltare deltagit. Däremot har förslaget inte presenterats för andra intressegrupper som företrädare för borgenärerna, intresseorganisationer för företagande eller för de fackliga organisationerna. Enligt centerpartiets mening är detta en brist.

Lagrådet har också vid sin granskning av propositionsförslaget påtalat det faktum att förslaget inte varit föremål för sedvanlig remissbehandling och anför (bilagedel till proposition 1986/87:90. Bilaga 8 s. 177): "En enhetlig handläggningsform innebär en väsentlig nyhet både systematiskt och sakligt. Den för med sig konsekvenser för regleringen av andra konkursrättsliga frå-

gor. Det hade givetvis varit av värde att veta om remissinstanserna ser några tillämpningsproblem i samband med en enhetlig handläggningsform." Vi delar lagrådets inställning i detta avseende.

Mot. 1986/87
L136

Centerpartiet har, bl. a. i motion 1986/87:K 232 angående frihet och rättstrygghet för den enskilde av Bertil Fiskesjö m. fl. anfört: "För den slutliga lagproduktens innehåll och utformning är det av stor betydelse att regeringens propositioner bygger på ett allsidigt och analyserat underlag och att detta finns tillgängligt vid riksdagsarbetet. Kraven på ett noggrant utredningsarbete och på remissbehandling av lagförslag får inte åsidosättas."

Det arbete som konkurslagkommittén presenterat ger ett underlag av den beskaffenhet vi efterfrågar. Det finns därmed inte anledning att ytterligare utreda frågor rörande konkurshandläggning m. m.

Den nu föreslagna lagstiftningen har inte varit föremål för remissbehandling. De synpunkter som framkommit vid remissarbetet av kommitténs slutbetänkande kan därför endast till en del anses belysa i vilken utsträckning propositionens lagförslag uppfyller kraven på tillgänglighet, överskådlighet och enhetlighet.

Beredningen av regeringsförslag i riksdagens utskott ger möjligheter för utskottet att inhämta synpunkter från såväl myndigheter som organisationer och enskilda i det fall utskottet så finner lämpligt. Vi utgår från att lagutskottet vid sin beredning av proposition 1986/87:90 Ny konkurslag genom remissförfarande och/eller hearings inhämtar synpunkter på lagförslaget från företrädare för borgenärer, fackliga organisationer och företagsorganisationer.

Ett sådant förfarande i lagutskottet kan medföra att riksdagens behandling av propositionen fördröjs något. Mot bakgrund av den radikala förändring av handläggningsformerna vid konkurs som propositionen förordar och de konsekvenser på annan näraliggande lagstiftning som detta kan medföra finner vi det motiverat att redan nu aktualisera ett senare ikraftträdande av den nya konkurslagen än propositionen anger. Riksdagen bör därför besluta att, med avslag på regeringens förslag i denna del, den nya konkurslagen med följdändringar i annan lagstiftning skall träda i kraft ett år senare, d. v. s. den 1 januari 1989.

Borgenärernas ställning

Av propositionen framgår att föredragande statsråd föreslår ett konkursförfarande i huvudsak i enlighet med nuvarande handläggning av de mindre konkurserna. Därutöver föreslås konkursförvaltarens uppgifter vidgas att dels omfatta nuvarande område, dels också omfatta vissa allmänna överväganden av sysselsättningspolitisk och/eller regionalpolitisk karaktär.

Skillnaderna i nuvarande handläggning av mindre konkurs i förhållande till ordinär sådan är borgenärskollektivets inflytande över konkursförvaltningen. Även när det gäller information om konkursen och dess handläggning gör lagen nu åtskillnad om konkursen handläggs som mindre konkurs eller som ordinär sådan. Vid ordinär konkurs är borgenärsinflytandet över konkursförvaltningen större än vid mindre konkurs. När det gäller information om förvaltningen, konkursboets avveckling m. m. har likaså borgenärer

i ordinär konkurs en starkare ställning än om konkursen drivs som en mindre sådan.

I det praktiska arbetet kan detta komma att innebära att borgenärer, vare sig dessa har prioriterade eller oprioriterade fordringar i förhållande till konkursboet, får en svagare ställning. Den nya konkurslagen kan också medföra att enskilda borgenärer inte får information om att ett konkursförfarande inletts eller information om en konkurs handläggning och avslutning.

Enligt vår uppfattning är det viktigt att konkursförvaltaren får ett utrymme att bevaka övergripande samhällsintressen samtidigt som han skall driva eller avveckla konkursboet utifrån borgenärernas intressen. En viktig uppgift för förvaltaren måste vara att söka finna möjligheter för konkursföretaget att drivas vidare. Detta är särskilt angeläget i sysselsättningssvaga områden. Även regionalpolitiska aspekter bör kunna vägas in när frågor rörande konkursboets fortsatta drift prövas.

Det ligger i samhällets intresse att företagandet i landet kan utvecklas. Inte sällan är en företagsutveckling direkt beroende av möjligheterna att er hålla goda krediter. Självklart innehåller all kreditgivning vissa riskmoment. Lagstiftningen har dock utformats så att vissa grupper av borgenärer har ett större skydd än andra. Föreliggande lagförslag föreslår inga förändringar vad gäller förmånsordning. Vid konkursboets avveckling skall därmed tillgångarna fördelas som tidigare.

Förslaget till ny konkurslag kan dock innebära att borgenärernas minskade inflytande över konkursförvaltningen och de försämrade möjligheterna till information som lagen stadgar påverkar kreditgivares inställning till att bevilja krediter på ett olyckligt sätt. Projekt i sysselsättningssvaga områden har redan nu större svårigheter att få krediter än projekt i områden med tillväxt och med en stark arbetsmarknad.

Det är utifrån våra värderingar positivt att det i propositionen föreslås att konkursförvaltaren ges möjlighet att vid avveckling av konkursboet även beakta vad som är ägnat att långsiktigt främja sysselsättningen på orten. Denna utgivning jämfört med gällande lag har inte föreslagits av konkurslagkommittén och har därför inte – liksom förslaget om den enhetliga handläggningsformen – varit föremål för remissbehandling, liksom vi anfört vad gäller handläggningsformen finner vi det lämpligt att synpunkter på förslaget i denna del inhämtas under utskottsbehandlingen, så att klarhet vinnns om olika intressegruppers syn på detta och hur de bedömer konsekvenserna av förvaltarnas något vidgade åligganden.

Regeringen bör, enligt vår mening, noggrant följa att avvägningen mellan borgenärsintressen och allmänna intressen inte tillåts utvecklas så att företagsverksamhet i praktiken kommer att försvåras i sysselsättningssvaga områden. Vad ovan anförts bör ges regeringen till känna.

Konkursförvaltarens informationsskyldighet

Av propositionen framgår att konkursförvaltarens informationsskyldighet gentemot borgenärerna begränsas i förhållande till nuvarande lagstiftning. Ett exempel härpå är propositionens förslag att borgenärerna skall anses informerade om konkursens avveckling endast genom kungörelse.

I dag erhåller, enligt våra uppgifter, vanligen alla borgenärer information om utdelningsförslag m. m. Detta gäller borgenärer såväl i mindre konkurser som i ordinära sådana.

Ur borgenärernas synpunkt är information om att en gäldenär begärts i konkurs viktig. Borgenären kan ha intresse av att bevaka sin fordran. Även i de fall där konkursboets tillgångar enbart räcker för att bestrida konkursförvaltningskostnaderna kan en borgenär vara beroende av information om konkursboets avveckling t. ex. för att i sin egen bokföring kunna avskrivna skulden.

Konkurslagen bör därför klart definiera konkursförvaltarens informationsskyldighet gentemot borgenärerna. Det bör ankomma på utskottet att utforma lagtext i enlighet med det ovan anförda.

Återvinning till konkursbo

I lagförslaget 4 kap. 5 § preciseras förutsättningarna för återvinning. Om fråga är om benefika transaktioner enligt 4 kap. 6 § skall temat för motbevisning avse gäldenärens sufficiens vid transaktionstillfället. Därtill föreslår statsrådet att bevisbördan åläggs den närstående.

Så som lagtexten formulerats finns enligt vår mening betydande utrymme för tolkning om dess egentliga innehåll. Därtill kommer att vare sig text eller motivuttalande ger vägledning för närstående när och i vilken utsträckning förfoganderätten över en gåva med rimlig säkerhet övergår till mottagaren.

I detta sammanhang finns anledning påpeka att ett stort antal människor i lagens mening är insufficianta men samtidigt solventa. Detta torde gälla många företagare som nyligen startat ett företag där skulderna ofta överstiger de utmätningsbara tillgångarna. Privatpersoner med nyligen inköpta egna hem kan ha en skuldbörda som överstiger tillgångarna. Människor med stora studieskulder saknar ofta tillgångar som motsvarar skuldbördan. De är därmed insufficianta men kan trots detta mycket väl vara solventa.

Lagtexten ger utrymme för talan om återvinning även i de fall gäldenärens gåva ligger ett flertal år tillbaka i tiden och oaktat han vid gåvotillfället inte hade anledning förmoda att han senare skulle hamna i ekonomiska trångmål och begäras i konkurs. Därtill ålägger lagstiftaren närstående bevisa att han/hon inte hade vetskap om gäldenärens insufficiens vid gåvotillfället och inte heller borde ha känt till detta.

En återvinningstalan kan därmed avse det fall när en gäldenär avstår från arv till sina barns förmån även om transaktionen genomfördes mer än fem år före konkurstillfället. Talan torde även kunna väckas oaktat att konkursen aktualiseras av fordringsägare som gäldenären vid tidpunkten för den benefika transaktionen inte häftade i skuld till. Vi ifrågasätter om detta är lagstiftarens mening.

Som vi ovan visat ger den föreslagna lagtexten utrymme för betydande tolkningsmöjligheter. Detta är inte förenligt med de krav på förutsebarhet i lagstiftningen som gemene man har rätt att fordra.

Mot bakgrund av vad ovan anförts bör riksdagen besluta med ändring av regeringens förslag att temat för motbevisning i talan om återvinning vid transaktioner av benefik karaktär liksom tidigare skall avse gäldenärens solvens.

4 kap. 6 § 1:a st. bör därför få följande lydelse: "En gåva går åter, om den har fullbordats senare än sex månader före fristdagen. En gåva som har fullbordats dessförinnan men senare än ett år eller, när den har skett till någon som är närstående till gäldenären, tre år före fristdagen går åter om gäldenären var eller genom förfarandet blev insolvent."

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar att den nya konkurslagen jämte av denna föranledda ändringar i andra lagar skall träda i kraft den 1 januari 1989,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 8 § om konkursförvaltarens vidgade uppgifter,

3. att riksdagen beslutar att i konkurslagen införa en reglering om konkursförvaltarens informationskyldighet om konkursförvaltningen m. m. så som i motionen anförts.

4. att riksdagen beslutar att konkurslagens 4 kap. 6 § 1:a stycket skall ha följande lydelse:

Regeringens förslag:

En gåva går åter, om den har fullbordats senare än sex månader före fristdagen. En gåva som har fullbordats dessförinnan men senare än ett år eller, när den skett till någon som är närstående till gäldenären, tre år före fristdagen, går åter, om det inte visas att gäldenären efter gåvan hade kvar utmättningsbar egendom som uppenbart motsvarade hans skulder.

Stockholm den 27 mars 1987

Martin Olsson (c)

Bengt Kindbom (c)

Kersti Johansson (c)

Vårt förslag:

4 kap. 6 §

En gåva går åter, om den har fullbordats senare än sex månader före fristdagen. En gåva som har fullbordats dessförinnan men senare än ett år eller, när den skett till någon som är närstående till gäldenären, tre år före fristdagen, går åter, om det inte visas att gäldenären efter gåvan var eller genom förfarandet blev insolvent.

Marianne Karlsson (c)

